

УДК 636.2:591.469

МОРФОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ ВИМЕНІ КОРІВ АБЕРДИН-АНГУСЬКОЇ ПОРОДИ

А. М. УГНІВЕНКО, доктор сільськогосподарських наук, професор,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: u_tokar@i.ua

Досліджено мінливість основних морфологічних ознак вимені корів абердин-ангуської м'ясної породи. Встановлено, що 60,6 % корів мають чашоподібну форму вимені, 33,0 – округлу, 7,4 % - примітивну. Від самиць з чашоподібним вим'ям після другого отелення, порівнюючи з первістками, маса приплоду у віці 3 місяці є більшою на 2,7 %, а з округлим на – 2,2 %. Найкращим для корів абердин-ангуської породи є вим'я чашоподібної та округлої форми.

Ключові слова: корови, морфологічні ознаки вимені, абердин-ангуська порода

Актуальність. Проблеми селекції в м'ясному скотарстві ставлять нові вимоги до корів. Запроваджуючи сучасні енергоощадні технології виробництва яловичини від м'ясної худоби орієнтуються на такі ознаки добору тварин як м'ясну продуктивність, а також скороспілість. Світова практика свідчить, що селекцією корів у породах можливо суттєво поліпшити морфологічні параметри їх вим'я і створювати високопродуктивні стада. Добір корів за морфологічними ознаками вим'я сприятиме також одночасному підвищенню їх молочної продуктивності та поліпшенню швидкості росту телят у підсисний період.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізуючи характер мінливості розмірів вим'я корів порід пінцгау [1], червоної степової [2], української черно-рябої молочної [3] і помісей червона степова х англєрська [4] відзначено, що від першої і до старших лактацій його ширина, довжина, обхват та глибина збільшуються. Корови, що мають різну форму вим'я різняться за надоєм.

У самок з козиним вим'ям його величина менша. Найбільш доцільним напрямом удосконалення функціональних якостей вим'я корів є добір і підбір у породах за цими ознаками [5]. Даних щодо морфологічного складу вим'я корів м'ясних порід у доступній літературі недостатньо.

Мета дослідження – охарактеризувати морфофізіологічні ознаки та форми вим'я корів абердин-ангуської м'ясної породи і визначити їх зв'язок із ростом приплоду у підсисний період.

Матеріали і методика дослідження. Морфофункціональні ознаки вим'я оцінювали у 94 корів абердин-ангуської м'ясної породи НДГ «Ворзель» Національного університету біоресурсів і природокористування України. Корів різного віку в лактаціях добирали методом рендомізованої вибірки. Всі тварини знаходилися в подібних умовах годівлі та утримання, мали здорову молочну залозу і не були хворими або в охоті. Морфологічні і функціональні ознаки вим'я оцінювали на другому-третьому місяцях лактації за

1,0-1,5 год. до вранішнього підсису телят. Враховували його величину, форму, рівномірність розвитку часток вим'я, розміри, розміщення дійок, тощо. За співвідношенням промірів довжини і ширини вим'я визначали чашоподібне, округле та примітивне. Чашоподібне – середньої довжини і ширини, глибоке, дещо округле. Його довжина більше ширини від 1 до 14 %. Розвинене добре. Молочне дзеркало розвинене середньо, розміщення дійок за квадратом. Округле – з невеликою площею дна, звужене до низу, дійки зближені, перевага довжини над шириною до 1 %. Округле – вим'я гірше розвинене, ніж чашоподібне, має форму урізаного конуса. Примітивне – мало розвинене вим'я, напівшароподібне, з невеликими, близько розташованими дійками. Проміри вим'я брали із правого боку. Відмічали також наявність додаткових рудиментарних дійок (полімастія) та залоз (політелія).

Результати дослідження та їх обговорення. Чашоподібну форму вим'я мають 60,6 % корів, 33,0 – округлу і лише 7,4 % – примітивну (табл. 1). Від першої до другої лактації ширина вим'я у корів із чашопо-

дібною формою збільшується на 1,7 %, з округлою – на 14,9 %. Глибина передня відповідно на 6,5 і 22,0, глибина задня – на 7,0 і 19,2 %. Суттєво змінюються показники глибини та об'єму вимені. Збільшення з віком у лактаціях проміру глибини є наслідком деякого ослаблення підтримуючої зв'язки вим'я.

Найкращим для корів абердин-ангуської породи є вим'я чашоподібної та округлої форм і небажаним – примітивної. Всі корови мають досить високу масу приплоду у 3 місяці, яка зростає з їх віком у лактаціях. У корів за чашоподібного вимені після другого отелення, порівнюючи з первістками, маса приплоду зростає на 2,7 %, а з округлим – на 2,2 %. Жива маса потомків у віці 3 місяці від корів після першого і другого отелень із чашоподібною формою вимені відповідно на 10,1 та 13,2 % вища, ніж у ровесниць із примітивним вименем.

У корів за третьої і старших лактацій спостерігається в основному деяке (статистично невірогідне) зменшення промірів вимені. Форма і розміри вимені корів абердин-ангуської породи характеризують їх як здатних за відповідних

1. Морфологічні ознаки вимені корів абердин-ангуської породи, $M \pm m$

Отелення корів	Форма вимені	п	Проміри вимені					Маса потомків у 3 міс., кг	Додаткових дійок, %	
			довжина	ширина	обхват	глибина			1	2
						передня	задня			
1	чашоподібна	6	26,8±1,48	23,3±1,89	84,5±4,96	18,5±1,52	18,5±1,05	83,7±18,03	33,3	16,7
	округла	11	19,3±1,11	19,5±0,78	67,1±2,28	15,0±0,91	15,6±0,79	76,0±4,01	18,2	45,5
	примітивна	2	18,0±0,00	19,5±0,71	71,5±4,95	13,5±2,12	16,0±1,41	76,0±15,6	-	100,0
2	чашоподібна	9	25,8±1,93	23,7±1,12	84,0±2,26	19,7±0,50	19,8±0,95	86,0±6,90	22,2	33,3
	округла	8	23,1±1,36	22,4±1,05	77,3±1,96	18,3±0,56	18,6±1,19	77,7±17,7	50,0	27,8
	примітивна	1	17,0±0,00	17,0±0,00	65,0±0,00	17,0±0,00	21±0,00	76,0±0,00	-	-
3 і старше	чашоподібна	41	23,9±0,54	21,7±0,72	82,1±1,39	21,4±0,44	21,8±0,58	80,5±2,03	22,0	58,5
	округла	12	19,8±0,95	19,2±0,80	72,8±1,93	17,3±0,95	18,0±0,70	83,5±4,45	50,0	16,7
	примітивна	4	20,8±2,80	18,5±1,91	69,8±4,17	19,8±3,31	20,8±1,28	82,5±6,51	-	50,0

умов годівлі та утримання мати відносно високу молочність. Оцінювання абердин-ангуської породи досліджуваного стада, засвідчило, що корови із чашоподібною формою вимені мають від 22,0 до 33,3 % по одній додатковій дійці на вимені, від 16,7 до 58,5 – по дві. У самок з округлою формою вимені ці величини становлять відповідно від 18,2 до 50,0 % та від 16,7 до 45,5 %.

Висновки. 1. У 60,6 % корів абердин-ангуської породи є чашоподібна

форма вимені, у 33,0 – округла, у 7,4 % – примітивна.

2. Від самиць з чашоподібним вименем після другого отелення, порівнюючи з первістками маса приплоду у 3 місяці більша на 2,7 %, а з округлим – на 2,2 %.

3. Жива маса потомків у віці 3 місяці від корів після першого і другого отелень з чашоподібним вименем відповідно на 10,1 та 13,2 % вища, ніж у ровесниць із примітивною його формою.

Література

1. Костенко В. І. Функціональні показники вим'я корів породи пінцгау [Текст] / В. І. Костенко // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2000. – Вип. 21. – С. 111-113.
2. Костенко, В. І. Про характер розвитку деяких морфологічних ознак вим'я у корів червоної степової породи за умов дворазового доїння [Текст] / В. І. Костенко // Аграрна наука і освіта. – 2001. – Том 2. – № 3-4. – С. 87-92.
3. Костенко В. І. Характер розвитку морфологічних ознак вим'я корів української чорно-рябої молочної породи [Текст] / В. І. Костенко // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2001. – Вип. 41. – С. 95-100.
4. Костенко, В. І. Оцінка показників морфологічного розвитку вим'я у корів помісей червона степова х англєрська за умов дворазового доїння [Текст] / В. І. Костенко // Аграрна наука і освіта. – 2002. – Том 3. – № 1-2. – С. 45-48.
5. Костенко, В. І. Технологічні ознаки розвитку різного за формою вим'я у корів симентальської породи і її поєднань з монбельєрдською та голштинською червоно-рябою [Текст] / В. І. Костенко // Аграрна наука і освіта. – 2005. – Том 6. – № 3-4. – С. 82-86.

References

1. Kostenko V.I. (2000). Funktsionalni pokaznyky vym'ia koriv porody pintshau [Functional traits Pinzgauer cows udder]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho ahrarnoho universytetu, 21, 111-113.
2. Kostenko, V.I. (2001). Pro kharakter rozvytku deyakykh morfofunktsional'nykh oznak vy'm'ya u koriv chervonoyi stepovoyi porody` za umov dvorazovogo doyinnya [About the nature of the development of some morpho-functional features of udder for cows of Red Steppe breed under conditions of two-time milking]. Agrarna nauka i osvita, 2(3-4), 87-92.
3. Kostenko V.I. (2001). Kharakter rozvytku morfofunktsionalnykh oznak vym'ia koriv ukrainskoi chorno-riaboi molochnoi porody [About development some morphological traits of Red Steppe cows udder under conditions of double milking]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho ahrarnoho universytetu, 41, 95-100.
4. Kostenko, V.I. (2002). Ocinka pokazny`kiv morfofunktsional`nogo rozvytku vy'm'ya u koriv pomisej chervona stepova x anglers`ka za umov dvorazovogo doyinnya [The estimation of indexes of morpho-functional development of udder for cows who are cross-breeds of Red Steppe and Angler under conditions of two-time milking]. Agrarna nauka i osvita, 3(1-2), 45-48.
5. Kostenko, V.I. (2005). Texnologichni oznaky` rozvytku riznogo za formoyu vy'm'ya u koriv sy`mental`s`koyi porody` i yiyi poyednan` z monbel`yars`koyu ta golshty`ns`koyu chervono-ryaboju [Technological signs of development of the udder, varies by shape, of the cones of Simmental breed and crosses with Simmental x Monbeljard and Simmental x Red-and-White Holstein breeds]. Agrarna nauka i osvita, 6 (3-4), 82-86.

SUMMARY

A. M. Ugnivenko. Morphological traits of aberdeen angus cows' udder// Biological Resources and Nature Managment.- 2017. - 9, №3-4. - P.76-79.

The basic morphological traits variability of Aberdeen Angus cows' udder was studied. It is determined, 60.6 % of cows equip bowl shaped udder, 33.0 – round shaped, 7.4 % – primitive udder. The results showed that bowl shaped and round shaped udder was the better for cows of Aberdeen Angus breed.

Keywords: cows, morphological traits of udder, Aberdeen Angus breed

АННОТАЦІЯ

А. Н. Угнівенко. Морфологічні ознаки вимени коров абердин-ангусської породи// Біоресурси і природопольовання. – 2017. – 9, №3-4. – С.76-79.

Исследована изменчивость основных морфо-функциональных признаков вымени коров абердин-ангусской мясной породы. Установлено, что 60,6 % коров имеют чашеобразную форму вымени, 33,0 – округлую, 7,4 % – примитивную. От самок с чашеобразным выменем после второго отела, сравнительно с первотёлками, масса приплода в возрасте 3 месяца есть большей на 2,7 %, а с округлым на – 2,2 %. Лучшим для коров абердин-ангусской породы есть вымя чашеобразной и округлой форм.

Ключевые слова: коровы, морфологические признаки вымени, абердин-ангусская порода